

Már hetven éve forinttal fizetünk

Ma 70 éve, 1946. augusztus 1-jén vezették be Magyarország régi-új hivatalos fizetőeszközét a forintot. Pénzünk elmúlt hetven évének történetéről a Magyar Nemzeti Bank szakértőinek írását közöljük. A forint szó etimológiája Firenze nevéből eredeztethető, ahol 1252 óta vertek aranypénzt. Ennek a pénznek a latin neve florentinus, vagyis „firenzei” volt, és a fiorino d’oro, vagyis a firenzei aranypénz nevének magyarosításából, illetve torzulásából hamarosan megszületett a forint szavunk, amelynek régi alakja a florint volt. Így nevezték el Károly Róbert aranypénzét, amelyet 1325-ben veretett először a fiorino d’oro mintájára, és amely a középkori Magyar Királyság nevezetesen értékálló, külföldön is előszeretettel használt pénze lett. Ugyancsak forintnak nevezték a köznyelvben a féltallérosokat már a 17. század második felében, majd 1753–1892 között – előbb a Münzkonvention, majd a bécsi pénzszövetség alapján – hívták a Magyar Királyság, illetve az Osztrák–Magyar Monarchia fizetőeszközét konvenció, majd osztrák értékű forintnak.

Gazdaságpolitikai sikertörténet

Harmadszor az 1946-ban, a pengő történelmi mértékű hiperinflációjának következtében bevezetett új pénznem kapta az évszázadokon át jól csengő forint nevet Magyarországon. A háborúban elpusztult, kifosztott és jóvátételi kötelezettségekkel sújtott Magyarország mindennapi életét leginkább a pengő hiperinflációja tette kiszámíthatatlanná. Ennek okán kulcsfontosságú gazdaságpolitikai sikertörténetként vonult be a forint bevezetése a történelem lapjaira.

A forint bevezetésének biztosítékát az Egyesült Államok által visszaszolgáltatót, mintegy 30 tonnára rúgó magyar aranykészlet jelentette, amelyet a Nemzeti Bank dolgozóinak áldozatkészsége mentett meg a viszontagságos háborús időkben. Az új pénznem kibocsátásával egyidejűleg mesterségesen határozták meg az árszinteket, vagyis az egyes termékek és szolgáltatások árait. A bérszintek reálértéken ugyan a háború előtti bérek körülbelül felét tették ki, de a stabil pénz fedezete mellett megszűnt az áruhiány és a gyors drágulás. A szilárd valuta megteremtése révén visszatért

a mindennapokba a készpénzhasználat, a pénz visszanyerte csereszköz és értékmérő funkcióját. Lendületet vett a romeltakarítás és az újjáépítés, hiszen a meghatározott árszintek révén tervezhetővé váltak a bér- és árviszonyok.

Forrás: MNB

Időszaki kiállítás és érmekibocsátás

A forint bevezetésének 70. évfordulójáról a Magyar Nemzeti Bank [időszaki kiállítás-sal](#), 10 000 forint névértékű ezüst és 2000 forint névértékű színesfém emlékermével, valamint az 50 forintos forgalmi érme emlékváltozatának kibocsátásával emlékezik meg. A kiállítás a Corvinus Egyetem C épületében 2016. augusztus 1. és 2016. szeptember 30. között tekinthető meg. Az évfordulóra készülő érmeket Kósa István tervezte, hivatalos kibocsátásukra 2016. augusztus 1-jén, a kiállítás ünnepélyes megnyitóján kerül sor.

Egy forint a bevezetésekor névleg 0,757575 gramm aranyat, 200 millió adópengőt, illetve 400 ezer kvadrilló (vagyis $4 \cdot 10^{29}$, azaz 400 000 000 000 000 000 000 000 000) pengőt ért. A kezdeti kibocsátást egymilliárd forintban állapították meg. A bevezetéshez mesterséges pénzsűkét teremtettek, vagyis a lehetőségekhez képest kevesebb forintot hoztak forgalomba, amitől elsősorban az infláció féken tartását remélték.

A Magyar Nemzeti Bank emlékérmé-sorozatot bocsátott ki a forint bevezetésének 70. évfordulója alkalmából

Forrás: MNB

Az általános áruhiány az új pénz verése körül is több problémát vetett fel. Nem állt rendelkezésre megfelelő minőségű acél, így a verőtöveket kilőtt német harckocsik tengelyéből esztergálták. A bankjegyek nyomásakor pedig kezdetben finn és francia papírt használtak.

Az érmék készítésénél is a nyersanyaghiány miatt esett a választás az alumíniumra. Az új forint bevezetését követően a készpénzforgalomba a 2, 10 és 20 filléres, az 1, 2 és 5 forintos érmék, a 10 és 100 forintos bankjegyek kerültek. A 10 és 100 forintosokat gyenge minőségük miatt hamarosan le is cserélték.

A bankjegyeket többek közreműködése mellett Horváth Endre tervezte, és kezdetben ofszet technológiával készültek. 1948. augusztus 1-jén bocsátották ki a 20 forintos bankjegyeket, majd 1953-ban adták ki a teljes bankjegysorból hiányzó II. Rákóczi Ferenc arcképével és kuruc-labanc csatajelenetet ábrázoló képpel díszített 50 forintos.

Az érmék közül a 2 filléres tombakból készült, a 10 és 20 filléres érme alumínium-bronzból, az 1 és 2 forintosok alumíniumból, míg az 5 forintos ezüstsből. A legtöbb

érme tervezése Iván István, és Reményi József nevéhez kötődik. 1948-ban az érme-sor is teljessé vált, kiegészült az 5 és 50 filléres érmékkel.

A kommunista hatalomátvétel a pénzre is rányomta a bélyegét

Sajnálatos tény, hogy a koalíciós idők gazdasági sikere, a forint bevezetésén alapuló stabilizáció a későbbi politikai változások nyomán a szovjet típusú berendezkedés kiépítésének szolgálhatott alapjául. 1948-ban az államosítások nyomán jött létre az egyszintű bankrendszer, amelyben a Magyar Nemzeti Bank a kereskedelmi bankok feladatait is ellátta.

A kommunista hatalomátvételt követően megváltozott a pénzjegyek és érmék képe is, hiszen az államforma népköztársaság lett, és lecserélték az addig használt Kosuth-címert. A bankjegyeken csupán a címer- és névváltozás jelent meg, de az érme-sor jelentősen átalakult. A tervutasításos időszakban az infláció tényét tagadták, mégis a hároméves, majd az ötéves tervek időszakában a valóságban nőtt az inflációs nyomás, 1946 és 1951 között az átlagos áremelkedés 260-270 százalékos volt, de az ötvenes években is végig az áremelkedési tendencia érvényesült.

1957-ben, a forradalom leverését követően ismét új címere lett az országnak, és ez az 1 és 2 forintosok lecserélését is maga után vonta. A papírpénzeket később, csupán 1959–60-ban érvényesült a címerváltozás.

A hatvanas években az infláció – főként az ipari termékek árszínvonalának csökkenése miatt – alacsony volt. A tervlembontásos rendszerről az új gazdasági mechanizmusra való áttéréssel azonban lezárult a forint történetének passzív szakasza. A korábbi kötött árrendszer helyett – meghatározott termékek és szolgáltatások árainak esetén – a kereslet-kínálat viszonyait engedték érvényesülni. Ugyancsak könnyítések születtek a vállalati jövedelemszabályozás tekintetében, mindez az inflációs nyomás erősödését vonta maga után. 1966-tól egyes termékek ára több mint 30 százalékkal emelkedett.

A fémpénzeket 1967-től 4 százalék mangán hozzáadásával tették kopásállóvá, ebben az évben megjelentek az Erzsébet hidat ábrázoló 50 filléresek és 5 forintosok is. 1970-ben sárgarézre cserélték a 2 forintosokat, egy évvel később pedig nikkel 5 és 10 forintosok kerültek forgalomba.

Leértékelődés, eladósodás

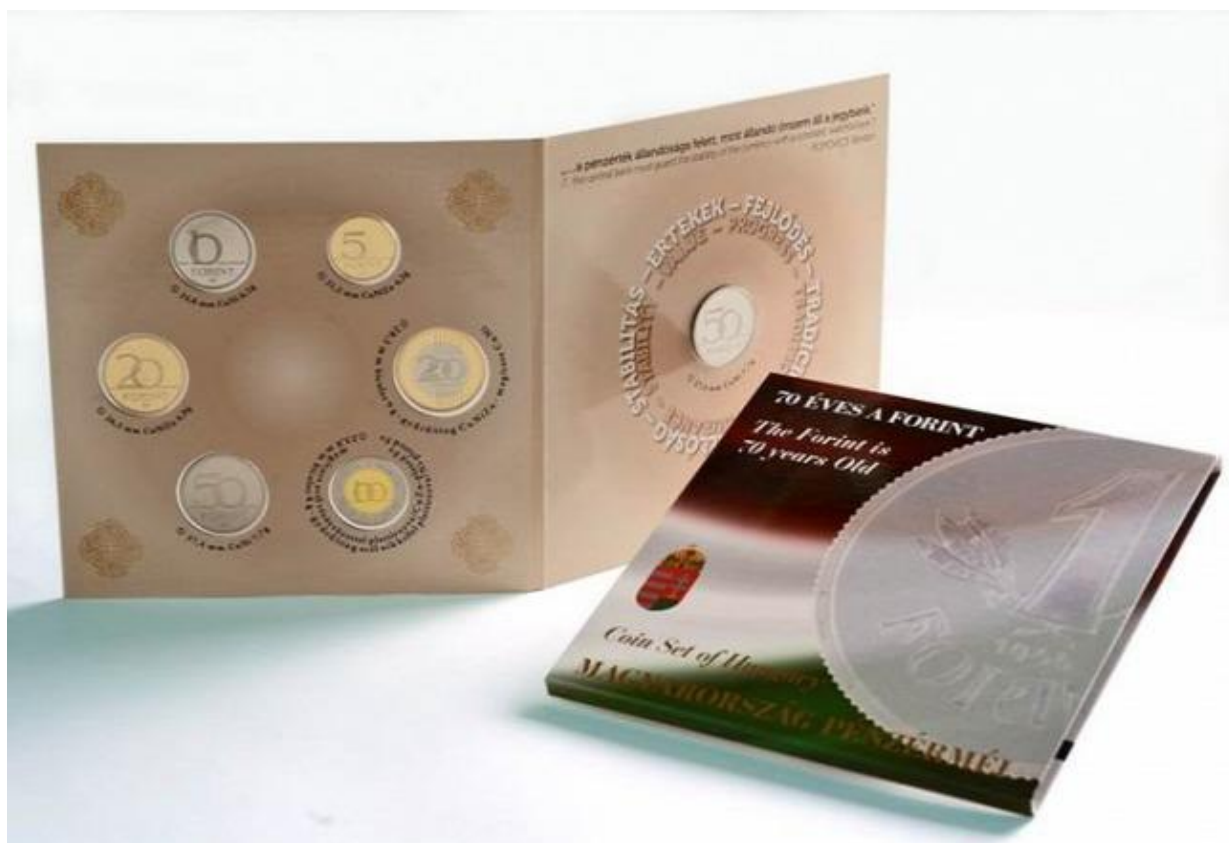
A hetvenes években az olajárrobbanás hatásai hátrányosan érintették a magyar gazdaság és a forint pályáját. A vezetés az áremelkedések elkerülését további dotációkkal igyekezett ellensúlyozni, ami azonban rendkívüli költségvetési terhet rótt az országra, és végeredményben az infláció gyorsulását eredményezte.

Ugyancsak hozzájárult a folyamathoz az, hogy a nyersanyagárak emelkedése, a torz termelési szerkezet és az export-import arányok felborulásának hatására a hetvenes-nyolcvan években egyre inkább külső, devizában való hitel felvételére szorult az ország, ami a forint és a konvertibilis valuták viszonyrendszerében a forint leértékelődését eredményezte. Az eladósodás meredek emelkedést mutatott az 1973–79 közötti időszakban, majd 1985 után ismét jelentős növekedésnek indult.

1982-től Magyarország az IMF tagjává vált, ennek hatására valós adatokat kellett szolgáltatni a gazdaságról, aminek következményeként a forint a következő időszakban többszöri leértékelést szenvedett el. A devizahitelek árfolyamvesztesége és a kamatfizetési kötelezettségünk a '80-as évek végére meghaladta a GDP 70 százalékát. 1979-től már rendszeresen – akár évente többször is – emelni kényszerültek egyes termékcsoportok árait, ami a megélhetési költségeket a hétköznapok szintjén is jelentősen befolyásolta.

1970-ben a készpénzforgalomban immár szükségessé vált az 500 forintos bankjegy kibocsátása, amelynek a sorozat előző címleteihez képest megnövelt mérete is kifejezte az értékbeni „ugrást” 1978-ban döntöttek az 500 forintossal egyező méretű 1000 forintos címletű bankjegy bevezetéséről, ami csak később, 1983-ban jelent meg a 20 forintos érmével együtt.

A rendszerváltás előestéjén az infláció egyre gyorsult. 1986-ban még 5,3 százalék, 1987-ben 8,6 százalék volt, 1988–89-ben már meghaladta a 10 százalékot. A rendszerváltás a szocialista rendszer nehéz örökségének átvételével járt. Egyszerre kellett megküzdeni a gazdaság szerkezetének átalakításával és a külföldi adósságteher kötelezettségével. 1990 és 1998 között az évi átlagos infláció már 23,5 százalék volt.

Forrás: MNB

Elfogadható mértékű áremelkedés

A trend a kilencvenes évek végén a kedvező világpiazi árváltozások és a magyar gazdaság kedvező aggregált keresleti és kínálati viszonyainak hatására megfordult, és 2000-ben már egy számjegyű (9,8 százalékos) inflációval számolhattunk. A forint nemzetközi értelemben 2001-ben érte el az „elismertséget”, hiszen ekkor vált teljes körűen konvertibilissé, szabadon átválthatóvá. 2002 szeptemberében csupán 4,6 százalék volt az infláció, és 4 százalék körül mozgott 2005–2006-ban is. Az infláció 2007-ben 8 százalékra ugrott, majd 2008 és 2012 között 4 és 6 százalék között ingadozott. A válság hatására került sor a forint korábbi 15 százalék árfolyammozgást megengedő sávos árfolyamrendszerének feladására, így a fizetőeszköz 2008 februárja óta úgynevezett rugalmas árfolyamrendszerben, szabadon lebeg. 2013-ban 2 százalék körüli volt az infláció, míg 2014–2015-ben már inkább deflációs folyamattal találkozhatunk a stabil gazdaságpolitika, illetve az alapanyag és energiaárak világpiazi árának csökkenése jóvoltából.

Az új 20 ezer forintos bankjegy

Forrás: MNB

A forint 1991-től kezdve már az új koronás címerrel, „Magyar Köztársaság” felirattal került ki a nyomdából, illetve a verdéből. Az inflációs trend hatására 1991-ben forgalomba került az 5000 forintos bankjegy, 1992-ben pedig a 200 forintos pénzérme.

1997-ben az MNB átfogó, korszerűsítést célzó bankjegycserét kezdett, amelynek első címlete a 10 000 forintos bankjegy volt. A csere 2001-ben a 20 000 forintos címlettel zárult, ezzel egyben kialakult a jelenleg is használatban lévő címletsor.

A teljes érmesor cseréjére 1992–93-ban került sor. 1997-ben a bankjegysorozat cseréje következett. Az ezt követő években a készpénzhasználati szokásokkal és igényekkel összhangban több változtatásra is sor került:

- 1999 októberétől bevonták az utolsó fillérérméket; ettől az időponttól kizárólag az új bankjegy- és érmesorozat tagjaival fizethetünk a készpénzforgalomban;
- 2008 márciusában megkezdődött az 1 és 2 forintos érmék bevonása;
- az MNB 2009 júniusában többéves „szünet” után ismét bevezette a 200 forintos érmét, amellyel összhangban – novemberben bevonta az intenzív használat miatt gyorsan elhasználódó 200 forintos bankjegyeket.

Az 1997 óta eltelt közel két évtized műszaki fejlődése a készpénzforgalmi környezet automatizálását is magával hozta. A bankjegyeket kezelő és feldolgozó gépek támasztotta igényeknek való megfelelés érdekében a Jegybank a bankjegysorozat megújításáról döntött.

Az esetleges hamisítások ellen korszerűen védett, valamennyi felhasználó által könnyen kezelhető bankjegyek kibocsátása 2014 decemberében a megújult 10 000 forintossal kezdődött, majd 2015 decemberében az új 20 000 forintossal folytatódott. A Fejlődés és tradíció mottó jegyében 2018-ig minden címletre kiterjedő csere során

forgalomba kerülő új bankjegyek egyrészt őrzik a forint igényes grafikai hagyományait, másrészt tükrözik napjaink műszaki fejlődésének eredményeit.

Az elmúlt években, a forint 70. születésnapjára sikerült elérni, hogy az infláció a gazdaság szereplői számára elfogadható mértékűre csökkenjen. A külső megújulásnak és az elmúlt évek gazdasági eredményeinek köszönhetően jó kondícióban lévő 70 éves forintot ünnepelhetünk 2016. augusztus elsején!

„Szerkesztett formában megjelent az Origo.hu oldalon 2016. augusztus 1-én.”